

A RÁBESZÉLŐGÉP

SZKA208_52

Készítette: Pollághné Rózsa Ildikó

SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIA

8. ÉVFOLYAM



MODULVÁZLAT

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I. Ráhangelés, a feldolgozás előkészítése					
I/a Igaz vagy hamis?					
A	A tanulók párokat alkotnak Minden pár kap egy borítékba zárt feladatot. A gyerekek nem tudják, de az egyforma borítékok kétfajta feladatot rejtnek. A párok fele az A, másik fele pedig a B típusú feladatot kapja. Mindkét esetben három állítást kell megfogalmazniuk magukról. Az A típus esetében ennek három igaz állításnak kell lennie, míg a B típus esetében 2 igaz és 1 hamis állítást kell írniuk. A párok segíthetik egymást a feladat megoldásában, de végül minden tanuló papírján három állításnak kell lennie. Amikor elkészültek, egyenként felolvassák, amit leírtak. 10 perc	A tanulókra magukra jellemző állítások megfogalmazása Önkifejezés Írásbeli szövegalkotás	Páros munka – ön- és társismereti gyakorlat	D1 (Feladatléírás) Borítékok	
B	A tanulók ugyanazt a feladatot kapják, mint az A változat esetében, de egyénileg dolgoznak. 10 perc	Ugyanaz Önkifejezés	Egyéni munka – ön- és társismereti gyakorlat	D1 (Feladatléírás) Borítékok	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I/b Bizony, füllentettünk!					
A	<p>A tanár felfedi, hogy kétfajta feladat volt a borítékokban. Ezután arról beszélgetnek, hogy mit gondoltak a többiek állításairól azok, akik csupa igaz mondatot írtak, és mit gondoltak azok, akik egy hamisat is vegyítettek az igaz mondatok közé.</p> <p>A „füllentők” újból felolvassák a mondataikat, és a többiek megpróbálják kitalálni, hogy melyik állítás nem igaz a három közül. Ezután megfogalmazzák, hogy egyes esetekben miért nehéz elválasztani egymástól az igaz és a hamis közléseket.</p> <p>5 perc</p>	<p>Annak bemutatása, hogy beállítódásai hogyan befolyásolják az embert a közlések igazságtartalmának megítélésekor</p> <p>Kritikai gondolkodás</p>	Frontális munka – társ- és önismereti gyakorlat		
II. Új tartalom feldolgozása					
II/a Egy különös városba érkeztünk					
A	<p>A diákok elképzelik, hogy utazók, akik egy különös városba érkeztek. A tanár felolvass egy rövid szöveget Kosztolányi Dezső <i>Esti Kornél</i> című művéből. A tanulók pedig megpróbálják kitalálni, hogy vajon hol hangozhatott el a szövegben szereplő szónoki beszéd.</p> <p>Az ötletek meghallgatása után a tanár elmondja, hogy a beszéd „becsületes városban” hangzott el.</p> <p>3 perc</p>	<p>A kontextus megteremtése, feszültségkeltés</p> <p>Az alaphelyzet humorának befogadása</p>	Frontális tanári előadás		P1 (Szónoki beszéd)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/melléletek	
				Diák	Pedagógus
B	A szöveget 3-4 fős csoportokban olvassák el a tanulók, majd kialakítják a véleményüket arról, hogy hol hangozhatott el a szövegben szereplő beszéd. Végül minden csoport szóvivője elmondja, hogy milyen válaszhoz jutottak. A tanár pedig visszajelzést ad arra vonatkozóan, hogy kik jártak legközelebb az igazsághoz. 3 perc	A kontextus megteremtése, feszültségkeltés Az alaphelyzet humorának befogadása	Csoportmunka – szövegértelmezés	D2 (Szónoki beszéd)	
II/b Őszinte találkozások a „becsületes városban”					
A	A tanár felolvas két rövid párbeszédet, amely a becsületes városban hangzott el. A szövegek érzékeltetik, hogy itt mindenki mindig igazat mond (P2). A tanulók ezután párokat alkotnak. Minden pár kap egy szituációs ötletsort, és erre építve, vagy teljesen önállóan elképzelik két ember találkozását a becsületes városban. Megbeszélik a használandó kifejezéseket, majd sorban bemutatják a rövid jeleneteket. 10 perc	A kontextus mélyítése, szerepformálás Empátia Kreativitás Kifejezőképesség	Páros munka – szakértői dráma (szerep: a becsület „harcosai”), jelenetkészítés	D3 (Szituációs ötletek)	P2 (Üdvözlések)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/c Becsületes hirdetések a „becsületes városban”					
A	A tanár felolvas néhány „becsületes hirdetést” a „becsületes városból”. A tanulók 3-4 fős csoportokat alkotnak, és kitalálnak egy teljesen használhatatlan terméket, majd elkészítik e termék hirdetésének a szövegét úgy, ahogy „becsületes városban” reklámoznák azt. A szöveget hangjátékká formálják úgy, hogy a csoport minden tagja szerepel az elkészülő reklámban. 10 perc	Nyelvi manipulációtól mentes reklám létrehozása Kreativitás Együttműködés Szövegalkotás	Csoportmunka – szakértői dráma, problémamegoldás		P3 (Hirdetések)
II/d Egy mai reklámfilm üzenetei					
A	A tanulók közösen megnéznék egy televízióból felvett reklámfilmlet. Elképzelik, hogy ezt „becsületes városban” látják, ahol természetes, hogy mindig mindenki igazat mond. Megpróbálják szavakba önteni, hogy mit üzen a reklám, és mire akarja rábeszélteni a nézőket. 5 perc	Egy nyelvileg manipulatív reklám üzeneteinek kibontása Lényegkiemelés	Frontális munka – filmnézés és beszélgetés		P4 (Reklámfilm)
II/e Házi feladat: Tv-reklámok elemzése					
A	Minden tanuló azt a házi feladatot kapja, hogy válasszon ki 5 tv-reklámot, és elemezze ezek üzeneteit, illetve a hozzájuk kapcsolódó rábeszélő eszközöket. 2 perc	Személyes tapasztalatok szerzése Elemzőkészség	Frontális munka – tanári közlés Házi feladat: Önálló egyéni munka	D4 (információgyűjtő lap) D5 (csoportos feladatlap)	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/melléletek	
				Diák	Pedagógus
B	A tanulók párokban végzik el az előbbi feladatot. Ezt a változatot elsősorban akkor érdemes választani, ha az osztályba olyan gyerekek is járnak, akiknek nincs otthon tv-készülékük. 2 perc	Személyes tapasztalatok szerzése Elemzőkészség	Frontális munka – tanári közlés Házi feladat: Önálló páros munka		
II/f A reklámok üzenetei és a rábeszélés eszközei					
A	(Itt kezdődik a második tanóra.) A tanulók 4-5 fős csoportokat alkotnak. Összesítik az egyéni megfigyelések eredményeit. A szövivők felolvassák, hogy milyen üzeneteket és milyen képi, illetve nyelvi rábeszélő eszközöket sikerült a csoportnak azonosítani. 10 perc	Az egyéni tapasztalatok összegzése Rendszerezés Általánosítás	Csoportmunka – az egyéni tapasztalatok összegzése		
B	Ha az önálló munkát párokban végezték a tanulók, akkor két-két pár alkot egy-egy csoportot. A feladat azonban megegyezik az előző pontban leírtakkal. 10 perc	Az egyéni tapasztalatok összegzése Rendszerezés Általánosítás	Csoportmunka – az egyéni tapasztalatok összegzése		
II/g Nézzük meg együtt...					
A	A tanulók közösen megnéznék még egy televízióból felvett reklámfilm, amelynek manipulációs technikáit közösen elemezik a P6 tanári melléklet szempontjai szerint. 10 perc	A nyelvi és egyéb manipulációs eszközök tudatosítása	Frontális munka – filmnézés és beszélgetés		P5 (Reklámfilm) P6 (A rábeszélés eszközei)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/h Igen, de...					
A	A tanár megállapítja, hogy a megnézett reklámok valószínűleg becsapnák „becsületes város” lakóit. Ezután felteszi a kérdést a tanulóknak, hogy miként lehetne védekezni a reklámok megtévesztő hatásai ellen. A diákok elmondják az ötleteiket, majd párokat alkotnak. Minden pár kap egy-egy reklámszövegből származó mondatot. A feladatuk az, hogy kitaláljanak rá egy elhárító választ, amely így kezdődik: „Igen, de...!” vagy „Igen, ez igaz, de...!” Minden pár bemutatja a megoldását. 10 perc	A manipuláció elleni védekezés egyéni stratégiáinak kialakítása Kritikai gondolkodás	Frontális munka – ötletroham Páros munka – párbeszédrogtönzés		P7 (Példák)
B	A tevékenységsor ugyanúgy kezdődik, és a tanulói párok feladata is ugyanaz, mint az előző esetben, de a közösen megnézett reklámfilmről közösen kiemelt mondattal dolgoznak, és mindannyian ugyanarra a mondatra fogalmaznak meg lehetséges elhárító válaszokat. 10 perc	A manipuláció elleni védekezés egyéni stratégiáinak kialakítása Kritikai gondolkodás	Frontális munka – ötletroham Páros munka – párbeszédrogtönzés		
II/i Vállald a véleményed!					
A	Becsületes város egy lakója üzenetet küldött az osztálynak, amit a tanár olvas fel. A szöveg meghallgatása után minden tanuló eldönti, hogy szeretne-e ebben a városban élni vagy inkább nem. Akik úgy döntöttek, hogy igen, azok a terem egyik sarkába állnak, akik pedig inkább a nemet választották, azok a másikba. Minden tanuló meg is indokolja a választását. 5 perc	Értékválasztás Véleményalkotás és érvelés	Véleményvonal kialakítása indoklással		P8 (Üzenet)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
III. Az új tartalom összefoglalása, ellenőrzés és értékelés					
III/a Minden eladó!					
A	A tanulók újból 3-4 fős csoportokat alkotnak. Minden csoport húz egy feladatkártyát, amely arra szólítja fel őket, hogy „adják el” ezt vagy azt a dolgot. Felkészülési idő nincs, és a csoport minden tagjának mondania, illetve mutatnia kell valamit a rögtönzés során. De azt eldönthetik, hogy „becsületos városban” vagy saját jelenlegi világunkban akarják reklámozni az adott terméket. 8 perc	A foglalkozás lényegi tapasztalatainak összegzése Kreativitás Együttműködés	Drámajáték – csoportos improvizáció	D6 (Feladatkártyák)	
III/b Útravaló					
A	A tanulók azt kapják házi feladatul, hogy készítsenek egy-egy reklámrejtvényt a többiek számára a következő órára. Ajánljanak valamit a társaiknak úgy, hogy magának a dolognak a neve nem jelenek meg a reklám szövegében – azt, hogy pontosan miről van szó, a többieknek kell majd kitárlnia. 2 perc	A megszerzett tudás alkalmazása Kreativitás Szövegalkotás	Önálló egyéni alkotó munka		

TANÁRI MELLÉKLET

P1 Szónoki beszéd

Kosztolányi Dezső Esti Kornél (4. fejezet)

A parlament előtti téren több ezernyi főből álló tömegnek szóno-
kolt valaki:

– Elég, ha egy pillantást vettek szűk homlokomra, állati kap-
zsiságtól eltorzult arcomra, s azonnal láthatjátok, kivel van dolgo-
tok. Semmiféle mesterséghez, tudományhoz nem értek, a világon
semmire se vagyok alkalmas, legföljebb arra, hogy az élet értelmét
magyarázzam nektek s vezesselek benneteket a cél felé. Hogy mi
ez a cél, azt is elárulom. Egy-kettő meg akarok gazdagodni, pénzt
harácsolni, hogy minél több legyen nekem, s minél kevesebb nek-
tek. Ezért titeket még inkább el kell majd butítanom. Vagy talán azt
hiszitek, hogy már elég buták vagytok?

- Nem, nem – harsogta a tömeg fölháborodva.
- Tehát cselekedjetelek lelkiismeretetek szerint. Ellenjelöltemet
mindnyájan ismeritek. Nemes, önzetlen férfi, hatalmas koponya,
világító elme. Van ebben a városban olyan valaki, ki melléje áll?
– Senki! – ordított a tömeg, mint egy ember.
- Nincs senki – és fenyegető öklök emelkedtek a levegőbe.

Kosztolányi Dezső: *Esti Kornél*, 4. fejezet.

Alcím: *Melyben régi barátjával
a becsületes városba tesz kirándulást.*

A szöveg megtalálható az interneten:
<http://mek.oszk.hu/00700/00744/00744.htm>

P2 Üdvözlések – két rövid párbeszéd

Kosztolányi Dezső: *Esti Kornél*, 4. fejezet

a)

- Jó napot kívánok – köszöntem.
- Mit hazudsz?

b)

Végtelen örvendek – rebegetem, mikor a polgármester színe elé ke-
rültem.

- Hát én ezt nem mondhatnám – szólta a polgármester hidegen.
- Nem értem – hebegtem. – Épp azért teszem tiszteletemet, hogy
hűséget esküdjek.

– Az, hogy ön ezt nem érti, arra vall, hogy ostoba tökfilkó. Meg-
magyarázom, miért nem örvendek. Nem örvendek először azért,
mert háborgat, és azt se tudom magáról, hogy kicsoda-micsoda.
Nem örvendek másodszer, mert közügyben zaklat, holott én csak
egyéni panamáimmal foglalkozom. Nem örvendek harmadszer,
mert azt hazudja, hogy örvend, amiből azt következtetem, hogy
képmutató fráter, nem méltó arra, hogy közénk jöjjön.

P3 Hirdetések

Kosztolányi Dezső: *Esti Kornél*, 4. fejezet

Egy könyvesbolt kirakatában az újdonságok színes papírszalaggal
átkötve verték maguknak a hírt: *Olvashatatlan szemét... Az agyalá-
gyult öreg író utolsó műve, mely eddig egy példányban sem kelt el... Hörgő
Ervin legémelyítőbb, legmodorosabb versei.*

A ruházaton ez a hirdetés lármázott: *Drága és rossz ruhák. Tessék al-
kudni, mert becsapjuk.*

A vendéglőn: *Ehetetlen ételek, ihatatlan italok. Rosszabb, mint otthon.*

A cukrászdán: *Margarinnal, tojáspótlóval készített, állott sütemények.*

Egy tükrös kirakatban ezt olvastam: *Lábrontó cipők. Tyúkszem, tályog
szavatolva. Több vevőnk lábát amputálták.*

A kávéházon: *Szélhámosok és ingyenélők kedvenc találkozóhelye, árai
megfizethetetlenek, pincérei gorombák.*

P4 A televízióból felvett reklámfilm

A felvételt a tanár készíti el – az óra időszakában sokszor sugárzott
reklámok közül válogatva.

P5 A televízióból felvett másik reklámfilm

A felvételt a tanár készíti el – az óra időszakában sokszor sugárzott
reklámok közül válogatva.

P6 A rábeszélés eszközei

Néhány vizsgálható szempont, amellyel gyakran élnek a reklám-
filmek készítői:

Ismétlés, felszólító mód, vágykeltő szavak, összehasonlítás, idegen
szavak használata.

Össze nem tartozó dolgok egymáshoz kapcsolása, csúsztatás, érzel-
mi befolyásolás.

Félelemkeltés, vonzóvá tétel a kontextus által, tények szelektív tá-
lalása.

Összekapcsolás vonzó személlyel, szituációval (híres ember, boldog
család, gazdag üzletember).

Félelemkeltés nem kívánatos személlyel, helyszínnel, helyzettel
(bűz, kosz, ördög, pokol, bűnöző – és sajnos a hajléktalan is pl.).

Vágykeltő kifejezések: fantasztikus, isteni, nyugalom, béke, bol-
dogság, stresszmentesség.

Egyformaságra alapozás: azt sugallja, hogy a szereplő olyan, mint
a néző.

Ha ezt és ezt megveszed, ilyen és ilyen lesz az életed: ok-okozati
összefüggés létrehozása.

Csak a jó tulajdonságok kiemelése és felnagyítása.

Két felszólító mód összekapcsolása: „Szedje az x tablettát, töltsse a
telet vidáman!”

A termék emberi tulajdonságokkal való felruházása.

Szakértőre való hivatkozás.

P7 Példák

Az „Igen, de...” játékhoz

Példák:

Ha a reklámban ez hangzik el	Ez egy lehetséges válasz: Igen, de...
Tisztábbra mos Kalciumot tartalmaz Egészséges, mert magvakat tartalmaz Hűtés nélkül is eltartható	Minél tisztábbra? És még mit tartalmaz? A cukor is egészséges? Akkor hogy lehet benne friss tej?
Jobban fogja érezni magát	Honnan tudja, hogy én mitől érezem jól magam?
Nem ég le az étel benne Fogorvosok Egyesületének ajánlásával	A másik edényben sem ég le. Van ilyen egyesület?

A konkrét anyagot a tanár gyűjti össze az aktuálisan sugárzott reklámfilmekből.

Minden mondatra többféleképpen is visszakerdezhetünk.

P8 Üzenet a „becsületes városból”

Ide figyelj. Itt mindenki tudja magáról – és felebarátjáról is –, hogy becsületes, őszinte, szerény, s inkább kisebbíti, mint nagyobbítja magát, inkább lefelé veri az árat, mint fölfelé. Így az itteniek nem veszik egészen készpénznek, amit hallanak vagy olvasnak, akár csak ti, otthon. Közöttetek és közöttünk mindössze az a különbség, hogy tinálatok az emberek állításából mindig el kell venni valamit, olykor elég sokat, itt pedig mindig hozzá kell adni egy keveset. A ti portékáitok és embereitek nem olyan kitűnőek, mint ahogy állítják. Az itteni portékák és emberek sem olyan csapnivalók, mint ahogy állítják. A kettő voltaképp egyre megy. Nézetem szerint azonban az utóbbi módszer a becsületesebb, az őszintébb, és a szerényebb.